

Keski-Suomen kunnat ja kaupungit,
Keski-Suomen sote-kuntayhtymät ja
niiden johtavat luottamushenkilöt,
kuntajohtajat ja perusturvajohtajat

Sosiaalipalveluiden, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmän (APTJ) hankinta Keski-Suomeen

Hankinnan taustaa

Keski-Suomeen hankittavan uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän investointimäärärahat perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon osalta sisältyvät vuonna 2020 valmistuvan Keski-Suomen Sairaala Novan investointisuunnitelmiin. Perusterveydenhuollon osalta järjestelmän käyttöönotto edellyttää kuitenkin resursointia myös kuntatasolla.

Kunnilta ja kuntayhtymiltä pyydetään 31.5.2019 mennessä kirjallista päätöstä siitä, haluavatko he järjestelmään mukaan sekä perusterveydenhuollon että sosiaalipalveluiden osuuden. Näin uuteen asiakas- ja potilastietojärjestelmään pystyttäisiin liittämään myös iäkkäiden ja lapsiperheiden tarvitsemat palvelut, lastensuojelu, perheoikeudelliset palvelut, päihdehuolto, työikäisten tarvitsemat palvelut ja vammaispalvelut. Uusi koko sosiaali- ja terveydenhuollon kattava integroitu järjestelmä mahdollistaisi sen, että potilasta voitaisiin hoitaa kokonaisvaltaisemmin riippumatta siitä, hoidetaanko häntä sosiaali- vai terveydenhuollon puolella.

Kuntatoimijoiden tulee varautua siihen, että oma henkilökunta osallistuu järjestelmän käyttöönottoon omalta osaltaan, jotta järjestelmästä saadaan mahdollisimman hyvä taloudellinen ja toiminnallinen hyöty.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa hankkeen yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankkimiseksi ovat käynnistäneet Essote, Siun sote, Sosteri ja Vaasan sairaanhoitopiiri. Uuden APTJ:n käyttöönotto Keski-Suomessa on tarkoitus tapahtua vaiheittain vuosina 2021 – 2022 siten, että ensimmäisenä sen ottavat käyttöön KSSHHP ja Äänekosken kaupunki. Hankkeen kustannukset jaetaan aiheuttamisperiaatteella ja väestömäärien suhteessa.

1. Kuntien ja kuntayhtymien päätös ja uusi sitoumus tarvitaan viimeistään 31.5.2019

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri järjesti jäsenkuntien edustajille kuntainfon 13.3.2019 APTJ-hankkeen muuttuneesta aikataulusta. Kuntainfossa todettiin, että erityisesti osallistuminen tietojärjestelmän hankintaan sosiaalipalveluiden (sisältäen hoivapalvelut, ikäihmisten palvelut, vammaispalvelut, sosiaalityö jne.) osalta vaatii vielä täsmentämistä kuntien päätöksenteossa.

11.4.2019

Jotta hankinta-aikataulussa pysytään, kuntien / kuntayhtymien tulee tehdä uudet päätökset ja antaa uudet sitoumukset hankintaan mukaan lähtemisestä 31.5.2019 mennessä. Kunnan päätökseen ja sitoumukseen ei tule sisällyttää ehtoja.

KL- Kuntahankinnat Oy:lle annettu sitoumus velvoittaa kuntaa / kuntayhtymää tekemään hankinnan tarjouspyynnön ja hankintapäätöksen mukaisena, jolloin myös investointipäätös tulee olla tehtynä ennen lopullisen tarjouspyynnön julkaisua. Tarjouspyynnössä voidaan kuitenkin asettaa hankintayksikkökohtaisia rajoituksia eli jokin hankintaan sitoutunut kunta tai kuntayhtymä ei hanki tiettyä tuotetta tai palvelua.

Päätös pyydetään toimittamaan osoitteella: kirjaamo@ksshp.fi

Sitoumus pyydetään toimittamaan osoitteella: harri.ojala@kuntahankinnat.fi

Kuntien vuodenvaihteessa 2018 - 2019 tekemiin päätöksiin liittyvä problematiikka

Kuntien aiemmin tekemiä päätöksiä ja jo antamia sitoumuksia on käyty läpi ja todettu, että kunnissa ja kuntayhtymissä jo tehtyihin päätöksiin sisältyy koko joukko ehtoja; mm. maakunta- ja sote-uudistukseen, muiden kuntien sitoutumiseen, kunnan määrärahavarausien tai jopa yhden euron tarkkuudella esitettyihin kustannuskattoihin liittyen.

Ensimmäisessä syksyn 2018 kuntakirjeessä (27.11.2018) on todettu, että organisaatioilta pyydetään päätöstä siitä, sitoutuvatko ne olemaan mukana yhteisen APTJ-kokonaisuuden hankinnassa vaiko ei, valitsemalla joko vaihtoehto A "Sitoutuminen" tai vaihtoehto B "Ei sitoutumista". Toisessa kuntakirjeessä (13.12.2018) on näiden lisäksi mainittu vaihtoehto C "Optio", jonka mukaan kunta säilyttäisi option liittyä puitejärjestelyyn myöhemmin, järjestelyn sallimissa rajoissa. Toisen kuntakirjeen liitteenä on ollut KL-Kuntahankinnat Oy:n toimittama sitoumuslomake, jossa on ollut seuraavan sisältöinen maininta "Liittyminen asiakas- ja potilastietojärjestelmän käyttäjäksi tulee tehdä 4 vuoden aikana puitesopimuksen allekirjoittamisesta".

Sitten KL-Kuntahankinnat Oy on tarkistanut sitoumuslomakettaan ja poistanut siitä optiovaihtoehdon C. KL-Kuntahankinnat Oy on 29.3.2019 toimittanut liitteenä olevan uuden sitoumuslomakkeen, jota kuntien tulisi nyt käyttää.

Uudet kuntien tai kuntayhtymien tekemät sitoumukset ovat välttämättömiä

KL-Kuntahankinnat Oy:ltä saadun tiedon mukaan kunnista vain Uurainen on toimittanut sitoumuksen nyt hyväksyttävällä lomakepohjalla. Mutta Uuraisten tekemä varsinainen päätös on vaihtoehdon C mukainen optio liittymiseksi hankintakonsortioon, joka ei siis ole mahdollinen. Kunnista Keuruun kaupungin tekemä päätös on vaihtoehdon A mukainen sitoutuminen ilman ehtoja. Keuruun osalta KL-Kuntahankinnat Oy pyytää kuitenkin uutta sitoumusta oheisella, päivitetyllä lomakkeella. Kaikkien muiden kuntien / kuntayhtymien osalta jo tehtyihin päätöksiin sisältyy ehtoja, sitoumuslomaketta ei ole toimitettu tai se ei ole KL-Kuntahankinnat Oy:n nyt hyväksymä versio.

2. Uusi APTJ parantaa potilaille suunnattuja sähköisiä palveluita ja mahdollistaa tehokkaammat hoitoprosessit

KSSH on hankkimassa uuden ja kattavan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmän (APTJ), joka tulee palvelemaan sekä Sairaala Novaa että Keski-Suomen kuntia. Uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä parantaa asiakkaille ja poti-

11.4.2019

laille suunnattuja sähköisiä palveluita sekä vahvistaa asiakkaiden omahoidon mahdollisuuksia. Samalla tietoturva paranee. Uuden järjestelmän avulla on myös mahdollista luoda tehokkaampia hoitoprosesseja ja parantaa palvelujen laatua.

Järjestelmän hankinnassa, suunnittelussa ja kehittämisessä huomioidaan koko maakunnan alueen julkisen terveydenhuollon ja siihen kiinteästi liittyvän sosiaalihuollon (sisältäen hoivapalvelut, ikäihmisten palvelut, vammaispalvelut, sosiaalityö jne.) tarpeet. Päämääränä on yhtäältä luoda edellytykset digitalisaation laajamittaiselle hyödyntämiselle myös julkisissa sote-palveluissa ja kuroa kiinni jälkeenjääneisyyttä muihin aloihin verrattuna.

Juuri hyväksytty (HE 159/2017) Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi mahdollistaa nykyistä paremman analytiikan ja tiedolla johtamisen.

Ennakointia tulevaisuuteen

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskeva lainsäädäntö on todennäköisesti jatkossa yhdistämässä sosiaali- ja perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon prosessit yhä tiiviimmäksi kokonaisuudeksi. Asiakkaiden ja potilaiden hoito- ja palveluketjut jatkuvat sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon palveluissa ja palveluiden tulee liittyä toisiinsa tiiviisti. Asiakasta ja potilasta palvehtaessa ja hoidettaessa tarvitaan häntä koskevat asiakas- ja potilaskertomukset ajantasaisina ja helposti saavutettavina hallinnollisista rajoista riippumatta.

Tietojärjestelmien käytöstä on tullut sosiaali- ja terveystietojärjestelmien keskeinen osa. Työskentelyn tehokkuuteen vaikuttaa keskeisesti se, miten oleellinen tieto löytyy asiakas- ja potilastietojärjestelmästä ja miten se on sinne kirjattavissa. Toimijoilla on nykyisin käytössään useita eri asiakas- ja potilastietojärjestelmiä, eivätkä asiakkaan hoitoa ja palveluja koskevat tiedot siirry sujuvasti järjestelmien välillä.

Nykyiset käytössä olevat asiakas- ja potilastietojärjestelmät eivät myöskään riittävällä tavalla tue sähköisiä palveluja, sähköistä asiointia, omahoitoa tai ammattilaisen ja asiakkaan/potilaan välistä tietoturvallista sähköistä kommunikointia, jotka ovat välttämättömiä muun muassa asiakastytyvyyden ja tuottavuuden parantamisen näkökulmasta. Kansalaisen ei tule joutua pohtimaan sitä, mille hallinnolliselle alalle (sosiaali- vai terveydenhuolto) hänen ongelmansa kuuluu. Avun tarpeessa hänellä täytyy olla yksinkertainen pääsy avun piiriin näistä rajoista riippumatta.

3. APTJ hankitaan yhtelstyössä muiden maakunnallisten toimijoiden kanssa. Hankintaprosessista vastaa KL-Kuntahankinnat Oy

Hankinnassa on tehty yhteistyötä Essoten, Sosterin, Siun soten ja Vaasan sairaanhoidopiirin kanssa. Näistä Sosteri on ilmoittanut jättäytyvänsä lopullisen hankinnan ulkopuolelle.

Hankintaprosessista vastaa KL-Kuntahankinnat Oy. Hankintaprosessia käydään neuvottelumenettelyllä. Alustavan tuotevertailun perusteella on lopullisiin neuvotteluvaiheisiin valittu kolme (3) eniten pisteitä saanutta järjestelmätoimittajaa, jotka (aakkosjärjestyksessä) ovat: Cerner Ireland Limited, Epic Systems Corporation ja Tieto Finland Oy.

11.4.2019

KL-Kuntahankinnat Oy toimii yhteishankintayksikkönä, joka tekee hankintapäätöksen kaikkien tilaajien puolesta. KL-Kuntahankinnat Oy tekee myös puitesopimuksen valitun toimittajan kanssa.

Neuvotteluiden edetessä on tarkentunut, että valittu toimittaja tekee sopimukset vain ja ainoastaan yhden asiakkaan kanssa, joka edustaa kaikkia tilaajia. Tällä tavoitellaan ostajien kannalta mahdollisimman suurta synergiaetua ja taloudellisia säästöjä. Toimittajan kannalta etuna ovat kiinteähintaisen toimitusprojektin pienemmät riskit, mikä puolestaan pienentää kokonaiskustannuksia. Tästä syystä tarvitaan yhteistyöorganisaatio, joka voi toimia asiakkaan roolissa ja tarvittaessa edustaa kaikkia tilaajia valittavaan toimittajaan päin.

4. Yhteistyöorganisaatio on joko vastuuorganisaatio- tai osakeyhtiömalli

Yhteistyöorganisaation osalta on tunnistettu kaksi vaihtoehtoista organisoitumisen tapaa: vastuuorganisaatiomalli ja osakeyhtiömalli. Vastuuorganisaatiomallissa kyseessä olisi KSSH (sen alainen taseyksikkö), kun taas osakeyhtiömalli olisi tilaajien yhteisesti perustama osakeyhtiö. Näitä kahta organisoitumisvaihtoehtoa on vertailtu sekä juridisesta näkökulmasta että organisoitumisen, päätöksenteon ja ohjauksen näkökulmasta.

Juridisen selvityksen tehnyt KPMG Oy on päätenyt suosittalemaan osakeyhtiömallia. Maakunnallisten osapuolten johdosta koostuva APTJ:n yhteistyön ohjausryhmä on 1.3.2019 käynyt toimintamallin linjauksesta keskustelun. Siinä osakeyhtiömalli ei ole saanut kaikkien osapuolten edustajien hyväksyntää. Ohjausryhmä onkin päätenyt esittämään yhteistyön organisoimista vastuuorganisaatiomallilla, johon kaikki maakunnalliset toimijat ovat ohjausryhmässä ilmaisseet olevansa valmiita.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin hallitus on tämän mukaisesti (15.3.2019 § 34) ohjeistanut asian jatkovalmistelua. Hallitus on hyväksynyt sen, että KSSH voi toimia yhteistyössä vastuuorganisaationa. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että KSSH:n taloudellinen vastuu rajoittuu projektissa suunniteltuun ja varattuun osuuteen järjestelmän investoinnista ja käyttöönnotosta.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä olisi näin ollen puite-, toimitus- ja palvelusopimuksissa määritelty asiakas, joka allekirjoittaa toimitussopimuksen ja palvelusopimuksen yhteistyön muiden osapuolten eli tilaajien puolesta. Tämä tuo omat haasteensa sairaanhoitopiirin riskienhallintaan. Uuden Salraala Novan rakentamista rahoittaneiden tahojen näkökulmasta KSSH:n taloudellisen vastuun tulee rajoittua projektissa suunniteltuun ja varauduttuun osuuteen investoinnista. Vastuuorganisaationa toimimisesta ei näin ollen saa aiheutua KSSH:lle ylimääräistä taloudellista rasitetta muiden yhteistyössä mukana olevien tilaajien velvoitteiden osalta.

Asiakkaana toimimisesta aiheutuvien riskien hallitsemiseksi on yhdessä muiden maakunnallisten toimijoiden kanssa valmisteltu luonnos yhteistyösopimukseksi. Siinä eri osapuolten vastuut ja velvollisuudet on määritelty.

Kuten kuntainfossa todettiin, tarkoitus oli KSSH:n osalta saattaa yhteiseen hankintaan sitoutuminen ja yhteistyösopimusluonnos sairaanhoitopiirin hallituksen (27.3.2019) ja valtuuston (12.4.2019) käsiteltäväksi. Asia oli valmisteltu hallituksen esityksille, mutta se vedettiin pois, koska kaikki muut maakunnalliset toimijat eivät ol-

11.4.2019

leet valmiita viemään asiaa päätettäväksi vielä tässä aikataulussa. Tarkoitus on nyt saattaa asia sairaanhoitopiirin valtuuston käsiteltäväksi 7.6.2019.

KSSHP:n rooli vastuuorganisaationa tai osakeyhtiön osakkaana

Kuntainfon jälkeen on sairaanhoitopiirin johtaja Juha Kinnunen käynyt eri tahojen kanssa keskustelua yhteistyöorganisaation muodosta. Se, että KSSHP toimisi hankinnassa vastuuorganisaationa, ei ole saanut kaikkien Keski-Suomen kuntien varauksentonta hyväksyntää, vaan mm. Jyväskylän kaupungin johto on edellyttänyt osakeyhtiömallia.

Näiden keskusteluiden jälkeen on sairaanhoitopiirin johtaja 5.4.2019 päättänyt esittää APTJ:n yhteistyön ohjausryhmälle sekä sairaanhoitopiirin hallitukselle aiemmassa esityksestä ja tähänastisesta valmistelusta poiketen, että asian valmistelua jatketaan uudella mallilla. Siinä yhteistyöorganisaationa toimisi maakunnallisten tilaajien yhteisesti perustama osakeyhtiö.

Sairaanhoitopiirin hallitus on kokouksessaan 10.4.2019 linjannut asian jatkovalmistelua uudelleen. Aiemmasta päätöksestään (15.3.2019) poiketen sairaanhoitopiirin hallitus on hyväksynyt johtajan esityksen siitä, että asian valmistelua jatketaan osakeyhtiömallilla. Hallituksen kokouksen jälkeen 10.4.2019 kokoontunut, maakunnallisten toimijoiden johdosta koostuva yhteistyön ohjausryhmä ei kuitenkaan ole tätä hyväksynyt, vaan edellyttää yhä etenemistä vastuuorganisaatiomallilla. Tällä hetkellä on siis annettu kaksi toisistaan poikkeavaa valmisteluohjetta. Jotta asian valmistelua voidaan jatkaa, sairaanhoitopiirin johtaja Juha Kinnunen esittelee asiaa 16.4.2019 järjestettävässä kuntakokouksessa, jotta sairaanhoitopiirin jäsenkuntien tahtotilaa voitaisiin vielä kartoittaa, ennen sairaanhoitopiirin hallituksen mahdollista uutta linjausta.

Jos yhteistyöorganisaationa toimisi osakeyhtiö, voisivat tietyin edellytyksin myös sidosyksikkö- eli ns. in-house hankinnat olla mahdollisia. Koska yhteistyöorganisaation malli ei ole selvä, eikä osakeyhtiömallin valmistelu ole edes kunnolla käynnistynyt, edellytetään kunnilta ja kuntayhtymiltä tässä vaiheessa päätöksentekoa ja sitoutumista kohdassa 1. olevan ohjeistuksen mukaisesti 31.5.2019 mennessä.

5. Järjestelmäkustannukset ja kustannusten jako

Ensimmäisen kuntakirjeen liitteenä on ollut arvio kustannuksista, joita järjestelmähankinnasta kunnille sosiaalipalveluiden osuuden osalta aiheutuisi. Terveystieteidenhuollon (perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito) osalta tietojärjestelmähankinta sisältyy Sairaala Novan kustannusarvioon ja investointisuunnitelmaan, mutta edellyttää kunnilta / kuntayhtymiltä varautumista niiden omana työnä tehtävään järjestelmän käyttöönotto-työhön.

Kustannusten jaon osalta oli maakunnallisten toimijoiden kesken jo valmistellussa yhteistyösopimuksen luonnoksessa todettu mm. seuraavaa: Perusperiaatteena kustannusten jakamisessa käytetään aiheuttamisperiaatetta. Mikäli kustannuksia ei voida kohdistaa aiheuttamisperiaatteen mukaisesti, Minimikokoonpanon, Minimipalvelun sekä muiden mahdollisten kaikkien yhdessä hankkimien kehityskohteiden, projektien, palveluiden ja muutospyyntöjen kustannustenjaossa, käytetään jakoperusteena tässä sopimuksessa määriteltyä Väestömäärää (31.12.2018). Hankittavien lisenssien osalta noudatetaan Toimittajan määrittämää kustannusten aiheuttamisperiaatetta. Samankaltaisia jakoperusteita tilaajien kesken noudatetaan myös yhteistyöorganisaationa toimi-

11.4.2019

van KSSH:n (taseyksikön) kustannusten osalta. Samoja kustannusten jakoperusteita olisi tarkoitus noudattaa myös Keski-Suomen maakunnan sisällä, eri kuntatoimijoiden kesken.

Vuotuisten käyttömenojen on aiemmissa kuntakirjeissä arvioitu pysyvän käyttöönoton jälkeen suunnilleen samalla tasolla kuin nykyiset käyttömenot ovat. Tulevien käyttömenojen suuruus riippuu kuitenkin siitä, kuinka kattavasti uusi järjestelmä otetaan käyttöön ja kuinka paljon uusia toiminnallisuuksia siihen sisältyy.

6. Mitä vaikutuksia hankintaprosessilla on nyt käytössä oleviin järjestelmiin ja niiden päivittämiseen

Sairaanhoitopiirissä ja osassa kuntia on tällä hetkellä käytössä yhden kilpallutukseen osallistuvan toimittajan eli Tieto Finland Oy:n toimittama AlueEffic -järjestelmä. Potilastietojärjestelmän versio ja palvelinympäristö ovat jo vanhat ja vaativat päivittämistä. Käynnissä oleva hankintaprosessi tuo kuitenkin omat haasteensa kyseisen järjestelmän päivittämiseen. Näitä haasteita ja riskejä käsitellään AlueEffic -organisaatioiden muodostamassa Potilastietojärjestelmien kehittämisen strategisessa ryhmässä. Päivitysprojektin vaiheista ja etenemisestä informoidaan AlueEfficä käyttäviä organisaatioita myöhemmin edellä mainitun strategisen ryhmän kautta.

Lisätietoja tästä APTJ-asiasta toimitamme kunnille kuntakokouksen 16.4.2019 jälkeen.

Jyväskylässä 11.4.2019

Juha Kinnunen
sairaanhoitopiirin johtaja

LIITE

KL-Kuntahankinnat Oy:n päivitetty sitoumuslomake